LUND UNIVERSITY

Manual for the Nordic Assisted Mobility Evaluation (NAME 1.0).

Brandt, Åse; Löfqvist, Charlotte; Nilsson, J; Samuelsson, K; Hurnasti, T; Jónsdottir, I; Salminen, A-L; Sund, Terje; Iwarsson, Susanne

2005

Link to publication

Citation for published version (APA):
Brandt, Å., Löfqvist, C., Nilsson, J., Samuelsson, K., Hurnasti, T., Jónsdottir, I., Salminen, A.-L., Sund, T., & Iwarsson, S. (2005). Manual for the Nordic Assisted Mobility Evaluation (NAME 1.0). Danish Centre for Assistive Technology, Århus, Denmark, & Department of Health Sciences, Lund University, Sweden. http://www.hi.se/Global/pdf/2005/Name_svensk_manual.pdf

Total number of authors:
9

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

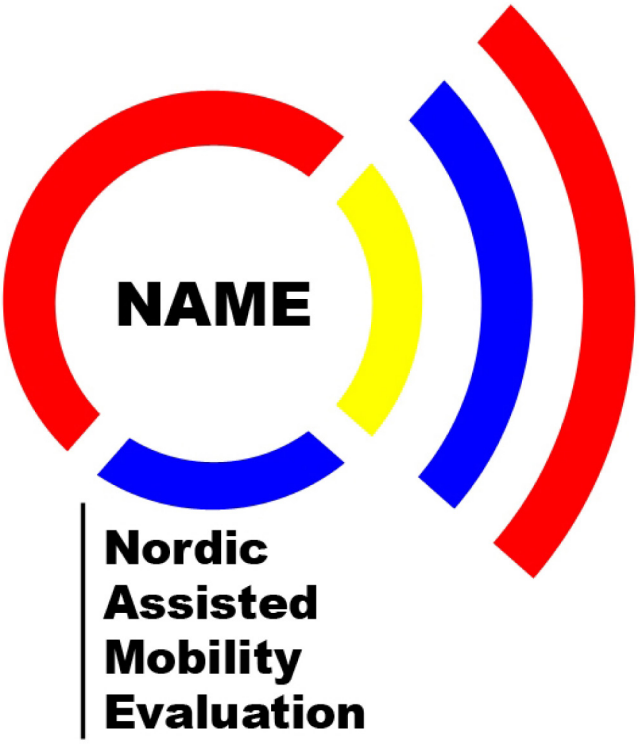

NAME 1.0 Manual

The Nordic Assisted Mobility Evaluation (NAME 1.0)

Åse Brandt

Charlotte Löfqvist

John Nilsson

Kersti Samuelsson

Tuula Hurnasti

Inga Jónsdottir

Anna-Liisa Salminen

Terje Sund

Susanne Iwarsson

NAME 1.0 manual – svensk översättning: Kersti Samuelsson
© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Förord

Det finns ett ökat behov av att utveckla kvaliteten på rehabiliteringsåtgärder och evidens för att kunna studera effekter av dessa. En förutsättning är att det finns relevanta redskap i förhållande till målet för aktuella åtgärder. Hjälpmedel används ofta för att möjliggöra olika typer av förflyttning, vardagliga aktiviteter och för att ge brukaren förutsättningar att kunna deltaga i samhällslivet. NAME 1.0 kan användas för att utvärdera om dessa mål faktiskt uppnås. NAME är utvecklat inom ramen för ett nordiskt samarbete med representanter från Island, Norge, Sverige, Finland och Danmark och det ska således kunna användas gemensamt över olika hjälpmedelsförmedlingssystem och för jämförelser i olika samnordiska projekt. Utvecklingen av NAME har finansierats med stöd från Nordiskt Utvecklingscenter för Handikapphjälpmedel (NUH), Ergoterapeutforeningen i Danmark (bidrag till Hjælpemiddelinstituttet), Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för arbetsliv & socialvetenskap (bidrag till Lunds universitet), Lunds Universitet i Sverige och de nordiska hjälpmedelsinstituten; Hjálpartækjamiðstöð i Island, Rikstrygdeverket i Norge, Hjälpmedelsinstitutet i Sverige, Stakes i Finland och Hjælpemiddelinstituttet i Danmark. NAME kan användas i sin nuvarande form. Fortsatt prövning och utveckling av NAME pågår dock och resultat av detta kommer löpande att presenteras, bl a på de fem hjälpmedelsinstitutens hemsidor. NAME kan användas för beskrivande ändamål men är ännu inte testat som effektmått, därför är analysmetoder inte inkluderade i nuvarande manual. NAME är gratis och får inte försäljas. Vid redovisning av resultat där NAME har använts, skall det finnas en klar och tydlig källhänvisning. Vi hoppas att NAME ska bli ett användbart redskap och tar tacksamt emot erfarenheter från dem som provat att använda det (se sid 18-19).

På NAME projektgruppens vägnar

Åse Brandt och Susanne Iwarsson
Projektledare

NAME 1.0 manual – svensk översättning: Kersti Samuelsson
© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Innehåll

FÖRORD **3**

INNEHÅLL **4**

INTRODUKTION **5**

SYFTE 7
MÅLGRUPP 7
DEFINITIONER OCH AVGRÄNSNINGAR 7

TEORETISK GRUND **9**

ADMINISTRATION **10**

DESIGN 10
ETIK 10
VEM SKALL GENOMFÖRA INTERVJUERNA? 11
NÄR GENOMFÖRS INTERVJUERNA? 11
VAR GENOMFÖRS INTERVJUERNA? 12
GENOMFÖRANDE AV INTERVJU 12
KOMMENTARER TILL ENSKILDA FRÅGOR 13
INMATNING AV DATA 13
BEARBETNING AV RESULTAT 14

UTVECKLINGEN AV NAME OCH PRÖVNING AV INNEHÅLLSVALIDITET **16**

HÄNVISNING FÖR FRÅGOR OCH KOMMENTARER **19**

OM FÖRFATTARNA **20**

LITTERATUR **21**

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Introduktion

Här följer en kort introduktion och beskrivning av NAME. I de följande avsnitten ges en beskrivning av syfte, teoretisk grund, administrering och utveckling av NAME mera i detalj. Dessutom finns en förteckning över kontaktpersoner i respektive land.

NAME används för att utvärdera förflyttningshjälpmedels effekt avseende *förflyttning* som sådan och med hänsyn till vardagliga aktiviteter samt deltagande i samhällslivet, utifrån så kallad *förflyttningsrelaterad delaktighet.* När det gäller *förflyttning* så utvärderas hur lätt eller svårt det är att förflytta sig runt, samt behov av hjälp vid förflyttning. *Förflyttningsrelaterad delaktighet* utvärderas mot bakgrund av om och hur ofta den äger rum. Målgruppen för NAME är vuxna personer.

Utvärderingen baseras på två eller flera strukturerade intervjuer med NAME; en basintervju, som genomförs strax innan personen fått sitt/sina hjälpmedel, oavsett om det är helt nya hjälpmedel eller om det handlar om förskrivning av andra modeller, samt en eller flera uppföljande intervjuer som genomförs minst fyra månader efter den första intervjun:

- NAME Intervju vid baslinjen:
    - Del A: beskrivande och oberoende faktorer
    - Del B: förflyttning och förflyttningsrelaterad delaktighet
- NAME uppföljningsinsintervju:
    - Del A: beskrivande och oberoende faktorer samt andra händelser som kan påverka effekten av förflyttningshjälpmedel
    - Del B: förflyttning och förflyttningsrelaterad delaktighet (identisk med formuläret vid baslinjen)

De effekter av förflyttningshjälpmedel som utvärderas med NAME, är de ändringar av förflyttning och förflyttningsrelaterad delaktighet som sker mellan intervjun vid baslinjen och uppföljningsintervjun.

Det finns andra faktorer som också kan spela en roll för effekten av förflyttningshjälpmedel, som t ex personens ålder, kön, funktionsnedsättning, sociala förhållanden och andra händelser som kan inträffa mellan intervjuerna. Exempelvis kan resultat av träning, sociala förändringar, sjukdom, ändrad medicinering, påverka effekten. Ett urval av frågor som tar upp denna typ av faktorer har inkluderats i NAME, för att göra det möjligt att kontrollera för dessa vid analyser av resultat. Ytterligare frågor kan dessutom inkluderas, beroende på vilket område som forskningen skall belysa. Tankegången bakom NAME finns beskriven i Figur 1 nedan.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

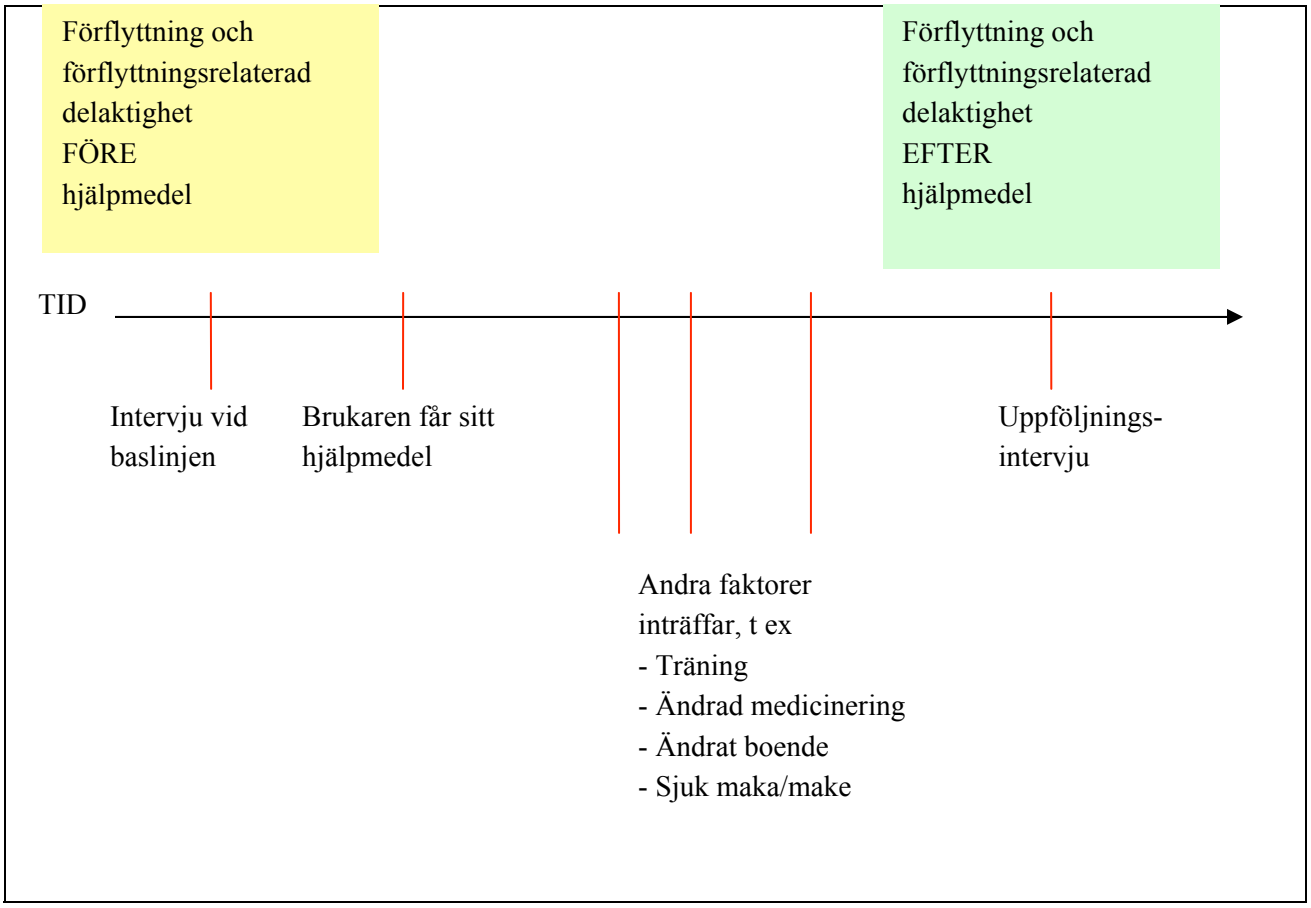

Figur 1. Flödet i en intervjustudie med NAME, där brukaren intervjuas innan han/hon fått sitt/sina hjälpmedel. Efter minst fyra månader intervjuas brukaren igen. Då samlas även uppgifter in om andra faktorer som kan ha haft avgörande betydelse för effekten.

Det övergripande syftet med NAME är att kunna ta fram data som kan användas för kvalitetsutveckling och prioritering av hjälpmedelsåtgärder. Intentionen är att NAME, när det är färdigutvecklat skall kunna användas för att göra kvantitativa effektmätningar på gruppnivå snarare än uppföljning av enskilda insatser, d v s på individnivå.
Samtidigt fokuserar NAME på enskilda hjälpmedelsbrukare, genom att effekten är ändringar av de aspekter av förflyttningsrelaterad delaktighet som är relevant för varje enskild person. Om det exempelvis inte är relevant för en person att laga mat eller tvätta, så ingår inte detta i utvärderingen. Detta i motsats till många andra utvärderingsredskap inom vård och omsorg, exempelvis vid bedömning av ADL-nivå, där bedömningen i regel görs i förhållande till en standardrepertoar av aktiviteter.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Syfte, målgrupp och avgränsningar

Syfte

NAME används för att undersöka i vilken utsträckning förflyttningshjälpmedel som avses kompensera för nedsatt gångförmåga uppfyller sitt syfte med hänsyn till:

Förflyttning: bedöms i förhållande till *behovet av hjälp från andra* och hur *lätt/svårt* det är att ta sig runt i samband med relevant förflyttningsrelaterad delaktighet.

Förflyttningsrelaterad delaktighet (förflyttningsrelaterade vardagsaktiviteter och deltagande i samhällslivet): utvärderas i förhållande till individens *repertoar* (vad personen gör) och *frekvens* (hur ofta personen gör det)

Dessutom tar man, med hjälp av en öppen frågeställning, reda på vilken **betydelse** personen med egna ord tillägnar sitt/sina förflyttningshjälpmedel.

Målgrupp

Målgruppen for NAME är personer, som använder eller kommer att använda förflyttningshjälpmedel. Dessutom skall personen vara 18 år eller mer och ha en kognitiv funktionsnivå som gör att det är möjligt för honom/henne att besvara frågorna i NAME.

Intervjuerna handlar om förflyttningsrelaterad delaktighet i personens eget hem och i miljöer utanför hemmet där han/hon normalt vistas. Om personen exempelvis är nyskadad eller nyinsjuknad och inte har prövat hur det är att genomföra aktiviteter i den vardagliga miljön utifrån den funktionsnivå han/hon har efter skadan/sjukdomen, kan intervjun vid baslinjen således inte genomföras. Om man trots det vill undersöka effekten av förflyttningshjälpmedel för denna grupp, kan man genomföra en eller flera uppföljningsintervjuer och fråga om förflyttningsrelaterad delaktighet med respektive utan förflyttningshjälpmedel, även om detta inte är det optimala.

Definitioner och avgränsningar

Förflyttning

Förflyttning är definierat som att förflytta sig gående eller i rullstol, dvs att ta sig runt. Förflyttning som handlar om att ta sig från exempelvis spisen till matbordet ingår, förflyttning mellan t ex säng och rullstol inte ingår i förflyttningsrelaterad delaktighet.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Förflyttningsrelaterad delaktighet är ett nytt begrepp, som inkluderar utförande av vardagsaktiviteter och deltagande i samhällslivet, som absolut förutsätter förflyttning (1). Till exempel så är kommunikation via telefon inte förflyttningsrelaterad delaktighet, likväl som att äta och upprätthålla familjerelationer inte heller är det. Grunden till att bara aspekter av delaktighet som förutsätter förflyttning är inkluderade är att man inte kan förvänta att andra aspekter av delaktighet ändras som en följd av förflyttningshjälpmedel, i så fall sker detta indirekt. Om dessa inkluderas i en effektutvärdering, skulle det vara vanskligt att påvisa att effekten beror på hjälpmedlen.

Förflyttningsrelaterad delaktighet baseras på WHO´s klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF) (2) och frågorna i NAME är baserade på förteckningen över aktivitet och delaktighet i ICF. Förflyttningsrelaterad delaktighet handlar om de moment, som betecknas som ” att utföra uppgifter i aktuell omgivning”. NAME har med andra ord sitt fokus på ”gör” framför ”kan”.

Förflyttningshjälpmedel

De typer av hjälpmedel, som NAME kan användas till att utvärdera, har till syfte att kompensera för en nedsatt förmåga att ta sig runt; käpp, kryckkäpp, gåstativ, rollator, manuell rullstol som körs av personen själv eller annan, elektriskt driven rullstol (inkl scooter), samt andra hjälpmedel som kompenserar för nedsatt gångförmåga (ISO klassifikation 1203/06/07/21/24) (3).

Effektutvärderingen omfattar situationer där brukaren får ett eller flera hjälpmedel förskrivet för första gången, och/eller får ett eller flera nya hjälpmedel. Eftersom det ofta kommer att vara ett samspel mellan användandet av olika hjälpmedel, har NAME inte fokus på effekten av varje enskilt förflyttningshjälpmedlet, utan på effekten av den sammantagna hjälpmedelslösningen.

När bör NAME inte användas

Det finns situationer när det inte är relevant att använda NAME:

- Om syftet med hjälpmedlet inte är att öka personens förflyttningsrelaterade delaktighet, utan snarare att förbättra kroppsfunktion eller personalens arbetsmiljö, t ex att använda en rollator för att avlasta en dålig rygg.
- Om personen inte har haft möjlighet att vara delaktig i någon aktivitet som krävt förflyttning, t ex då personen vistas på sjukhus och därför inte är i stånd att värdera sin förflyttningsrelaterade delaktighet utifrån sin normala vardagliga omgivning.
- NAME är inte utvecklat för barn, dvs personer under 18 år.
- Om personen har kognitiva funktionsnedsättningar, som medför att han/hon inte kan värdera sin egen situation. Det är inte att rekommendera att andra personer svarar i

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

brukarens ställe, t ex någon närstående eller personal, eftersom undersökningar visar att deras uppfattning ofta inte överensstämmer med undersökningspersonens (4;5).

Teoretisk grund

Utvärdering av effekter inom hjälpmedelsområdet är bara i sin linda och den teoretiska grunden är inte utvecklad. Det är dessutom först nu, som utvecklingen av konceptuella modeller som kan understödja utvecklingen av utvärderingsredskap sker. NAME följer en traditionell utvärderingsmodell där man gör före- och efterbedömningar, som beskriver effekten med hänsyn tagen till andra påverkansfaktorer.

Den grundläggande förståelsen för förflyttning och förflyttningsrelaterad delaktighet baseras på ICF (2), där hjälpmedel är kategoriserade som en omgivningsfaktor (benämns ”Produkter och teknik”) liksom den omgivande miljön, där hjälpmedelsbrukaren vistas med sitt hjälpmedel (benämns ”Naturmiljö och mänskligt skapande miljöförändringar”). Relationen mellan de två typerna av omgivningsfaktorer är inte beskrivet i ICF, och det har varit en stor utmaning att utveckla ett redskap, som utvärderar effekten av användningen av förflyttningshjälpmedel med hänsyn till förflyttningsrelaterad delaktighet, då omgivningen spelar en så stor roll för effekten. Filosofin bakom NAME är att den omgivande miljön sällan ändrar sig så mycket, och att effekten därför kan tillskrivas hjälpmedlen. Önskar man undersöka betydelsen/förändringen av den fysiska miljön närmare bör man använda andra redskap. Om omgivningen har förändrats, exempelvis förändringar av tillgänglighet, så skall detta ingå i resultatanalysen av NAME.

NAME baseras på moderna rehabiliteringstankar (6-10), som fokuserar på varje persons egna önskemål och behov när det gäller aktivitet och delaktighet och där det är klart att det är viktigt att ta hänsyn till brukaren, för att kunna genomföra meningsfulla och effektiva åtgärder. Därför är NAME baserat på hjälpmedelsbrukarens subjektiva värderingar och på de aspekter av förflyttningsrelaterad delaktighet som är relevanta för just den enskilda personen.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Administration

Design

Resultatet av en undersökning där man använt NAME 1.0 är i hög grad beroende av design och genomförande. De generella krav på genomförande av undersökningar, som kräver att man tänker igenom alla moment i undersökningen innan och genomför dessa noga, gäller självfallet även när man använder NAME (11). Dessutom vill vi påtala några förhållanden, som pilot-tester av NAME har visat är av betydelse:

- **Del A frågorna** kan användas utifrån behov (i motsats till frågorna i Del B som är obligatoriska att använda). Det är tillåtet att ta bort frågor och lägga till andra i del A, beroende på forskningsfrågan. Det kan också vara relevant att komplettera med andra redskap, exempelvis för att undersöka den fysiska miljön, personens motivation, om personen lider av depression osv.
- Förhållanden i personens **omgivande miljö** kan medföra stora skillnader. Om intervjun vid baslinjen genomförs under en månad när det är snö och uppföljningsintervjun under en månad utan snö eller om utemiljön som personen relaterar till vid en intervju är kuperad och vid den andra mera plan. Det är viktigt att det vid planeringen av undersökningen och analysen av resultatet tas hänsyn till denna typ av förhållanden.
- Det bör kontrolleras att alla deltagare tillhör **målgruppen** för NAME, exempelvis att syftet med förflyttningshjälpmedlet/en är en förflyttningsrelaterad delaktighet. I annat fall så kan det resultera i ett bortfall som kan försvaga undersökningens totala resultat.

Etik

- När NAME används i undersökningar som skall leda till kvalitetsutveckling eller effektutvärdering, skall de sedvanliga etiska regler som finns i respektive land beaktas. Det innebär vanligen att undersökningsdeltagarna skall informeras, ge skriftligt samtycke och garanteras anonymitet.
- Om NAME används för uppföljning skall intervjupersonen ha kännedom om att det kommer att genomföras en eller flera uppföljningsintervjuer. Personen skall veta att han/hon kan tacka nej till att medverka.
- Personuppgiftslagens regler om upprättande av dataregister skall följas, t ex kan det bli aktuellt att söka om tillstånd.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

- Ta reda på om det behövs ett tillstånd från forskningsetisk kommitté. Detta gäller särskilt i samband med experimentell forskning/interventionsforskning.

Vem skall genomföra intervjuerna?

När NAME används för kvalitetsutveckling och prioriteringsändamål, dvs för att undersöka effekten av förflyttningshjälpmedel, är det viktigt att intervjun genomförs av en annan person än den som provat ut och förskrivit hjälpmedlet. Eftersom man vet att brukaren i dessa fall har en benägenhet att värdera hjälpmedel ”alltför positivt”, vilket resulterar i resultat med låg tillförlitlighet (12).

När genomförs intervjuerna?

NAME intervjuerna genomförs två eller flera gånger:

1. **Intervju vid baslinjen:** Strax innan personen får ett eller flera förflyttningshjälpmedel förskrivet, dvs efter det att det är beslutat att lösningen på personens aktivitetsproblem är förflyttningshjälpmedel, men före det att han/hon faktiskt fått aktuella hjälpmedel. Även om det inte är optimalt så kan det av praktiska skäl i några fall bara vara möjligt att intervjua personen, efter det att han/hon fått sitt hjälpmedel. I dessa fall skall intervjun handla om personens situation strax innan han/hon fått hjälpmedlen. Vid intervjun används då NAME formuläret för baslinjen.

2. **Uppföljningsintervju:** Minst fyra månader (som regel mer) efter det att personen har fått sitt/sina hjälpmedel intervjuas han/hon med hjälp av NAME uppföljnings-formulär. Det skall vara samma för alla deltagare i undersökningen och tiden skall noga övervägas. Man skall bl a kontrollera att personen har haft tillräckligt med tid för att lära sig använda hjälpmedlet, ha provat i olika miljöer, etc. Det är t exempelvisanligt att hjälpmedel används i utomhusmiljöer som ligger en bit bort först efter det att personen känner sig trygg i sin närmaste omgivning, vilket kan ta längre tid än man tror. Pilottesterna har visat att tidsintervallet fyra månader är ett absolut minimum.

3. **Ytterligare uppföljningsintervjuer:** NAME kan även användas till fler uppföljande intervjuer. I dessa fall så används NAME uppföljningsformulär.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Var genomförs intervjuerna?

Intervjuerna skall helst genomföras i personens hem, eftersom detta kan hjälpa personen att bedöma hur förflyttnings-relaterad delaktighet fungerar i vardagen. Intervjuerna kan dock även genomföras på exempelvis ett sjukhus eller en träningsavdelning.

Genomförande av intervju

Intervjun inleds med att intervjuaren tackar för att personen vill medverka i intervjun. Därefter förklarar han/hon syftet med intervjun och försäkrar sig om att personen har förstått detta. Intervjuaren förklarar hur intervjun kommer att genomföras, därefter startar intervjun.

När det finns flera svarsalternativ än ja/nej, så kan intervjuaren visa aktuella svarsalternativ skriftligt, samtidigt som svarsalternativen läses upp. Dessa svarsalternativ med förstorad stil finns som en bilaga till NAME formulären.

I övrigt gäller följande:

- Frågorna skall ställas i den ordning som de förekommer i formuläret och med samma formulering. Intervjuaren skall vara så neutral som möjligt. Om personen önskar få frågan förklarad, är det viktigt att intervjuaren gör detta utan att ”färga” frågan.
- Efterhand som personen besvarar frågorna, noterar intervjuaren svaren i formuläret.
- Endast ett kryss skall markeras, om inte annat är angivet.
- Om personen vill följa med i frågeformuläret genom att titta på det, så är detta tillåtet.
- Det är viktigt att ALLA frågor besvaras.
- Om personen inte vill besvara en fråga, markeras detta med ett kryss i kolumnen till höger: ”Kod för missing: Vill ej svara”.
- Begreppet förflyttningsrelaterad delaktighet används inte i själva intervjun, eftersom det inte är ett allmänt känt begrepp. I stället kan man använda ”aktivitet” eller ”göromål”.
- Efter avslutad intervju, tackar intervjuaren personen för deltagandet och datum för nästa intervju avtalas. Vid uppföljningsintervjun kommer man eventuellt överens om hur intervjupersonen får information om undersökningens resultat, t ex genom att få en artikel med posten, besked via e-mail eller annat.
- Till sist tittar man igenom undersökningsformuläret för att kontrollera att alla frågor är besvarade. Om inte, fyller intervjuaren i ”kod för missing, orsak okänd” i kolumnen längst till höger. Det är mycket viktigt att detta genomförs för att försöka få svar på så

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

många frågor som möjligt. Då minimeras bortfall och undersökningens validitet (giltighet) stärks.

Kommentarer till enskilda frågor

Del A

- Fråga A5-A9: Om personens hälsa varierar under dagen eller under loppet av flera dagar, skall personen svara i förhållande till hur hälsan generellt har varit under den senaste veckan.
- Fråga A14. ”Hjälp” är inte närmare definierat, men skall besvaras utifrån det den enskilda personen anser vara hjälp. Det handlar mest naturligt om hjälp i vardagliga aktiviteter, men andra typer av hjälp som exempelvis, hjälp av annan person för att kunna gå på bio, skall också räknas.

Del B

- När intervjun övergår från förflyttning till förflyttningsrelaterad delaktighet i Del B (från fråga B5), förklarar intervjuaren att frågorna handlar om aktiviteter/göromål, som förutsätter att man behöver förflytta sig runt, och att det handlar om hur personen kan genomföra aktiviteterna inklusive eventuella hjälpmedel och annat stöd.
- När frågorna i B-delen ställs, är det viktigt att hela formuleringen läses genom att sätta in den aktuella aktiviteten som nämns i a-frågan. Det medverkar till att personen lättare kan förstå och förhålla sig till frågan.
- I samband med förflyttningsrelaterad delaktighet kan det hända att personen uttrycker att den beror på ”både det ena och det andra”. Här handlar det om hur lätt eller svårt det generellt är att utföra de definierade aktiviteterna för personen i fråga.

Inmatning av data

När intervjun är avslutad matas svaren in i en databas. Det finns olika statistikprogram som kan användas, t ex SPSS (13). Microsoft Excel kan också fungera utmärkt, även om möjligheterna att göra statistiska beräkningar då blir mer begränsade.

Det finns för närvarande ingen fastställd procedur för kodning av svaren, men vi föreslår att man använder konsekventa regler exempelvis att Ja=1, Nej=2 och att man använder löpande tal, exempelvis Storstad/stad=1, Tätort=2, Landsbygd=3. ”Vet ej” kan till exempel kodas som ”98” eftersom detta tal inte kan sammanblandas med övriga. Om svaren har en rangordning ges det mest positiva svaret det högsta talet, så att exempelvis ”Ytterst lite hjälp=5, Lite

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

hjälp=4, En del hjälp=3, Mycket hjälp=2, Väldigt mycket hjälp=1". "Missing" kan kodas som "99" (14).

Det är viktigt att man kan skilja på "Vet ej" och svar som saknas, eftersom "Vet ej" är ett verkligt svar som personen ger, medan inget svar i praktiken kunde vara vilket svar som helst om det inte är ifyllt. Det är därför också viktigt att personen besvarar alla frågor

Vid några tillfällen frågas om flera saker på samma gång, här föreslås att man kodar med ja/nej för varje enskild fråga. Fråga A1 kan exempelvis kodas som:

- A1aa: Använder du käpp/käppar inomhus: Ja=1, Nej=2
- A1ba: Använder du gåstativ inomhus: Ja=1, Nej=2
- A1ca: Använder du rollator inomhus: Ja=1, Nej=2
- Osv.
- A1ab: Använder du käpp/käppar utomhus: Ja=1, Nej=2
- A1bb: Använder du gåstativ utomhus: Ja=1, Nej=2
- A1cb: Använder du rollator utomhus: Ja=1, Nej=2
- Osv.

Bearbetning av resultat

NAME är ett helt nytt redskap som ännu inte har använts för kvantitativa utvärderingar av förändringar mellan baslinje och uppföljning, det kan därför i nuläget inte ges några specifika förslag på analysmetoder. Vi ger dock nedan några förslag på beskrivning av data, med hjälp av traditionella deskriptiva statistiska metoder (11;14;15).

1. Graden av hjälp från andra för att förflytta sig runt (B1-B4)

Behovet av hjälp vid förflyttning i de fyra typer av omgivningar som avses kan hanteras som två steg genom att en beräkning av hur många som är beroende av hjälp först genomförs. Därefter beräknas hur mycket hjälp som behövs.

Exempel: 40 av 100 har behov av hjälp för att förflytta sig i sitt hem. Av dessa har 25 behov av "ytterst lite hjälp", fem av "lite hjälp", ingen har behov av "en del hjälp", sju har behov av "mycket hjälp", och tre har behov av "väldigt mycket hjälp".

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

2. Deltagarnas repertoar (B5a-B26a)

Här tar man reda på, hur många olika aspekter som deltagarna är aktiva i. Det görs genom att räkna samman hur många av frågorna B5a-B26a, som besvaras med ”dagligen” – ”ca en gång om året” (dvs. aspekten tas inte med om svaret är ”aldrig” eller ”vet inte”). För att beskriva data kan genomsnitt och standardavvikelse beräknas samt lägsta och högsta antal aspekter anges.

Exempel: För de 100 personerna kan genomsnittet vara 9 (SD 2,6) aspekter, med en spridning mellan min. 2 till max. 19.

3. Delaktighetsfrekvens (B5a-B26a)

Delaktighetsfrekvens beräknas för varje fråga separat. De personer som deltar i varje enskild förflyttningsrelaterad aspekt ingår, dessutom anges hur ofta de utför aspekten.

Exempel: 67 av de 100 deltagarna utför köksarbete. Av dessa är det 52 personer som gör det varje dag, 10 gör det ungefär en gång/vecka och fem gör det ungefär en gång/år.

4. Hur lätt/svårt det är är förflytta sig runt (B5b-B26b)

Detta beskrivs separat för varje fråga om förflyttningsrelaterad delaktighet. De personer som deltar i den aktuella aspekten räknas med, och en beskrivning av hur svårt de tycker att det är redovisas.

Exempel: Av de 67 personer som utför köksarbete så är det 50 personer, som tycker det är mycket lätt att förflytta sig, när de utför arbetet, 12 som tycker det är lätt, två som tycker det är svårt och tre som tycker det är mycket svårt.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Utvecklingen av NAME och prövning av innehållsvaliditet

NAME har utvecklats inom ramen för ett nordiskt samarbete. Arbetet organiserades med en projektgrupp bestående av alla projektledare (se lista på sid 19) och med en mindre projektgrupp (Åse Brandt, Charlotte Löfqvist, John Nilsson, Kersti Samuelsson och Susanne Iwarsson), som arbetade med den konkreta utvecklingen av redskapet. Benson & Clarks metod för instrumentutveckling (16) anpassades och användes. Arbetsprocessen beskrivs här i korthet:

Fas I: Planeringsfasen

Identifiering av redskapets domän: syfte, målgrupp och underliggande begrepp

Det slutliga resultatet finns beskrivet i avsnitten; ”Introduktion” och ”Syfte, avgränsningar och målgrupp”.

Litteraturgenomgång

Det har genomförts flera omfattande strukturerade litteratursökningar med olika fokus. Dels för att undersöka om det eventuellt redan kunde finnas ett redskap liknande det vi önskade utveckla och dels för att få idéer till utvecklingen av redskapet. Litteraturgenomgången visade att det inte fanns något existerande redskap med det fokus vi definierat.

Fokusgruppsintervjuer om effekter av förflyttningshjälpmedel

I Sverige genomfördes sju fokusgruppsintervjuer med totalt 22 äldre brukare av förflyttningshjälpmedel, där viktiga effekter av förflyttningshjälpmedel identifierades (17).

Val av innehåll och diskussioner i brukargrupper om detta och det underliggande begreppet

Mot bakgrund av valet av domän, litteraturstudier och fokusgruppsintervjuer så utformades en rad områden, som redskapet skulle omfatta. Dessa diskuterades i grupper av brukare av förflyttningshjälpmedel i samtliga fem länder, där totalt 25 brukare mellan 23 – 83 år deltog. Diskussionerna resulterade i viktiga synpunkter som användes för utvecklingen av redskapet.

Fas II: Konstruktion av NAME

Domän för NAME preciserades och det första utkastet till redskapet utarbetades på svenska och översattes sedan till de andra fyra språken. Frågorna i Del A, valdes mot bakgrund av litteraturstudier och tidigare praktisk erfarenhet, utifrån principen att bara inkludera de absolut mest väsentliga aspekterna. Frågorna i Del B valdes ut från ICF:s lista om aktivitet och

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

delaktighet (2), där principen var, att hela spektrat av förflyttningsrelaterad delaktighet skulle täckas in, men bara aspekter som absolut förutsätter förflyttning.

NAME genomgick därefter en innehållsvalidering i samtliga fem länder med hjälp av gruppdiskussioner med brukare av förflyttningshjälpmedel (sammanlagt 17 personer i åldrarna 24 – 93 år) och grupper av hjälpmedelsförskrivare (sammanlagt 20 erfarna arbetsterapeuter och sjukgymnaster). I Sverige diskuterades dessutom NAME i en forskargrupp bestående av 17 personer. Gruppdiskussionerna resulterade i behov av omfattande ändringar av det första utkastet och en ny version. NAME Intervju vid baslinjen (version 1), utarbetades och översattes till övriga fyra språk.

Fas III: Pilot tester

Pilottest 1

I varje land blev NAME, Intervju vid baslinjen (version 1), testad av åtta personer (sammanlagt 40 personer i åldrarna 28 – 93 år), som antingen skulle få eller just hade fått ett förflyttningshjälpmedel förskrivet. Testpersonerna valdes utifrån definierade inklusionskriterier. Testerna visade, att den grundläggande innehållsvaliditeten var tillräcklig, men att det fanns behov av mindre justeringar av innehållet och att det var problem med de använda skalorna. En ny version av NAME Intervju vid baslinjen (version 2) utvecklades därför, som översattes till de fyra olika språken. Eftersom det bara var några få yngre personer som deltagit i tidigare pilottester, genomfördes särskilda undersökningar av innehållsvaliditet i Norge, Sverige och på Island, med 22 yngre brukare av förflyttningshjälpmedel, vilket bekräftade innehållsvaliditeten i NAME.

Pilottest 2

NAME Intervju vid baslinjen (version 2), testades av åtta personer på Island och i Sverige, nio personer i Norge, fem i Finland och fyra i Danmark (34 personer i åldrarna 21 – 85 år). Testerna visade igen, att NAME hade en god innehållsvaliditet. De visade dessutom, att redskapet hade förbättrats väsentligt och kunde utgöra en grund för att utarbeta NAME Uppföljningsintervju. Intervju vid baslinjen (version 2) reviderades och NAME Uppföljningsintervju skapades. De två versionerna översattes till övriga språk.

Pilottest 3

NAME Uppföljningsintervju (version 1) testades i varje land av åtta personer, med undantag av Island där sju personer deltog (sammanlagt 39 personer i åldrarna 21- 88 år), som hade haft ett eller flera förflyttningshjälpmedel i 2 – 4 månader. Några av testpersonerna hade deltagit i Pilottest 2, men inte alla. Testerna visade, att det fortfarande fanns behov av mindre ändringar och att ”hjälpbehovs-skalan” fungerade sämre än i tidigare version. Efter justeringar blev, de

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

versioner av NAME Intervju vid baslinjen och NAME Uppföljningsintervju som vid projektets avslutning ansågs vara slutversionen, översatt till övriga språk.

Framtida tester och vidare utveckling av NAME

NAME 1.0 är klart att använda. Det kommer att genomföras psykometriska tester av NAME, där första steget kommer att vara test-retest och test av den interna reliabiliteten. Därnäst skall en prövning av begreppsvaliditeten genomföras och till sist – när det finns en tillräckligt stor datamängd – en kalibrering av NAME, så att det kan användas för att utföra kvantitativa beräkningar av effekten av förflyttningshjälpmedel.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Hänvisning för frågor och kommentarer

NAME är gratis att använda men är under fortsatt test och utveckling. Med anledning av detta är projektgruppen intresserad av erfarenheter, kommentarer och frågor om NAME. Gruppen består av representanter från de fem nordiska hjälpmedelsinstituten och Lunds Universitet. Varje nationellt institut (i Sverige Hjälpmedelsinstitutet i samarbete med Lunds Universitet) har copyrighträttigheter för NAME för sitt land och har även ett uppdrag att utveckla redskapet vidare. Frågor hänvisas till den nationella representanten. Koordinatorn har i uppdrag att se till, att utvecklingen av NAME sker på samnordisk grund, så att NAME alltid kommer att vara identiskt i de nordiska länderna.

DANMARK (koordinator)
Ergoterapeut, MPH, ph.d. Åse Brandt
Hjælpemiddelinstituttet
P.P. Ørumsgade 11, Bygning 3
8000 Århus C
Danmark
Tel. +45 87 412 407
E-mail: aab@hmi.dk

ISLAND
Ergoterapeut, B.sc. Inga Jónsdóttir
Hjálpartækjamiðstöð
Tryggingastofnun Ríkisins.
Smiðjuvegi 28
IS-200 Kópavogur
Tel. +354 560 4600
E-mail: ingaj@tr.is

NORGE
Fysioterapeut, MSc. Terje Sund
Rikstrygdeverket
Drammensveien 60
0241 Oslo
Norge
Tel. +47 22 92 71 84
E-mail: terje.sund@trygdeetaten.no

SVERIGE
Professor Susanne Iwarsson
Sektionen för gerontologi & vårdvetenskap
Lunds Universitet
Box 157
S-221 00 Lund
Sverige
Tel. +46 46 222 1940
E-mail: susanne.iwarsson@med.lu.se

Utredare/ekonom Martina Estreen
Hjälpmedelsinstitutet
Sorterargatan 23
162 15 Vällingby
Sverige
Tel: +46 8 620 1711
E-mail: martina.estreen@hi.se

FINLAND
Ergoterapeut, ph.d., Anna-Liisa Salminen
Stakes
Lintulahdenkuja 4
P.O.Box 220
00531 Helsinki
Tel. +358 9 3967 2089
Finland
E-mail: Anna-Liisa.Salminen@stakes.fi

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

Om författarna

- Arbetsterapeut, MPH och PhD **Åse Brandt** är anställd som forskare på Hjælpemiddelinstituttets Forsknings- og udviklingsafdeling i Århus, Danmark.
- Arbetsterapeut, MHS **Tuula Hurnasti** är anställd som planläggare på avdelning för Service för handikappade personer och hjälpmedel, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården STAKES, Helsinki, Finland.
- Arbetsterapeut, professor **Susanne Iwarsson** arbetar som forskningsledare på Sektionen för gerontologi & vårdvetenskap vid Lunds Universitet, Sverige.
- Arbetsterapeut BSc. **Inga Jónsdottir** är anställd som projektledare och ledare för anbud av hjälpmedel på Hjálpartækjamiðstöð Tryggingastofnunar Ríkisins, Reykjavik, Island.
- Arbetsterapeut, MSc., Doktorand **Charlotte Löfqvist** är anställd som studierektor på Avd. för Arbetsterapi, Lunds Universitet, Sverige.
- Hälsoekonom **John Nilsson** var under projektperioden anställd som projektledare på Hjälpmedelsinstitutet, Stockholm, Sverige, men har nu avslutat sin tjänst och arbetar inom ett annat område.
- Arbetsterapeut, PhD. **Anna-Liisa Salminen** är anställd som utvecklingschef på avdelning för Service för handikappade personer och hjälpmedel, Forsknings- och Utvecklingscentralen för social- och hälsovården STAKES, Helsinki, Finland.
- Arbetsterapeut, PhD. **Kersti Samuelsson** är anställd som öppenvårdschef vid Rehabiliteringsmedicinska kliniken på Universitetssjukhuset i Linköping, Sverige.
- Sjukgymnast, MSc. **Terje Sund** arbetar som seniorrådgivare vid Rikstrygdeverket, Oslo, Norge.

• Litteratur

(1) Brandt Å. Outcomes of rollator and powered wheelchair interventions. User satisfaction and participation. [Dissertation]. Lund, Sweden: Faculty of Medicine, Division of Occupational Therapy, Lund University, 2005.

(2) WHO. International klassifikation af funktionsevne, funktionsevnenedsættelse og helbredstilstand (ICF). København: Munksgaard Danmark, 2003.

(3) International Organization for Standardization. Technical aids for persons with disabilities - Classification and terminology. DS/EN ISO 9999: 2002(E). Geneva: ISO copyright office, 2002.

(4) Iezzoni LI, McCarthy EP, Davis RB, Siebbens H. Mobility Problems and Perceptions of Disability by Self-Respondents and Proxy Respondents. Medical Care 2000; 38(10):1051-1057.

(5) Andresen EM, Vahle VJ, Lollar D. Proxy reliability: Health-related quality of life (HRQoL) measures for people with disability. Quality of Life Research 2001; 10:609-619.

(6) Law M, Baptiste S, Mills J. Client-centred practice: What does it mean and does it make a difference? Canadian Journal of Occupational Therapy 1995; 62(5):250-257.

(7) Jensen L, Møller K. Rehabilitering i Danmark. Hvidbog om rehabiliteringsbegrebet. Århus, Denmark: MarselisborgCentret, 2004.

(8) Pollock N. Client-centered assessment. The American Journal of Occupational Therapy 2001; 47(4):298-301.

(9) Nordenfelt L. On the notions of disability and handicap. Scandinavian Journal of Social Welfare 1993;(2):17-24.

(10) Hansen J, Sandvin JT. Conceptualising rehabilitation in late modern society. Scandinavian Journal of Disability Research 2003; 5(1):25-41.

(11) Zachariae B. Det vellykkede eksperiment. Introduktion til klinisk eksperimentel forskningsmetode. København: Munksgard Danmark, 1998.

(12) Hellbom G, Persson J. Estimating user benefits of assistive technology and services - on the importance of independent assessors. In: Marincek, et al, editors. Assistive Technology - Added Value to the Quality of Life. IOS Press, 2001: 551-554.

(13) SPSS 13.0. Chicago, U.S.: SPSS Inc., 2005.

(14) Brace N, Kemp R, Snelgar R. SPSS for psychologists. A guide to data analysis using SPSS for windows. 2nd ed. New York (NY): Palgrave Macmillan, 2003.

(15) Lund H, Røgind H. Statistik i ord. København: Munksgaard Danmark, 2004.

(16) Benson J, Clark F. A guide for instrument development and validation. The American Journal of Occupational Therapy 1982; 36 (12): 789-800. The American Journal of Occupational Therapy 1982; 36(12):789-800.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005

(17) Hedberg-Kristensson E, Dahlin-Ivanoff S, Iwarsson S. Experiences and feelings among older persons using mobility devices. Submitted 2005.

© Hjälpmedelsinstitutet och Lunds universitet 2005